

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

לקוטי שיחות

•

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

שני אורסאהן
מליובאוויטש

פ ו ר י ם

יוצא לאור על ידי מערכת
"אוצר החסידים"

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים ואחת לכריאה

שבעים שנה לנשיאות כ"ק אדמו"ר מה"מ

פורים

עלינו, מיד כעס המן הרשע ואמר אני אני שולח ידי תחלה אלא באלו התי-
נקות".

דער טעם בפשטות פארוואס מרדכי
האט זיך געפרייט הערנדיק די פסוקים
פון די קינדער — איז ווייל ער האט אין
דעם געזען א נבואה⁹ אז ער האט ניט
וואס צו מורא האבן פאר גזירת המן.

און ווי מ'געפינט בכ"מ בש"ס¹⁰ דעם
ענין פון „פסוק לי פסוקיך", אז — דער
פסוק וואס א ינוקא האט געזאגט איז א
כעין נבואה¹⁰ (וכיו"ב) מלמעלה¹¹.

(8) ראה לקמן הערה 10.

(9) גיטין סח, א. חולין צה, ב. וראה חגיגה (טו),
סע"א ואילך, גיטין (נו, א) ובהערה הבאה.

(10) ל' הסמ"ג במל"ת נא בסופה, הובא בכס"מ
הל' ע"ז פ"א ה"ה בסופה, ובכ"י לט"ויד סקע"ט.
ומפרש שם: כלומר זה לא הי' מין נחש אלא מין
נבואה (וכ"ה בלבוש שם סוס"ד). ועד"ז הוא בדרשות
הר"ן דרוש יב, „הוא צד נבואה", ובחי' הר"ן חולין
שם (הובא בכס"מ שם ה"ד בסופה), „כעין... נבואה
קטנה". וכ"ה בט"ז י"ד שם סק"ג. ובש"ך שם סק"ה
(משמע דעת הרב והפוסקים דאפילו לעשות מעשה
ולסמוך עלי' לעתיד על הפסוק מותר) דחש"ב קצת
נבואה.

[ולעיר שלפ"מ בביאור הגר"א שם סק"ז דמ"ש
הרמ"א שם, וכן מותר לומר לתינוק פסוק לי
פסוקיך, הוא כפי' הרמב"ם (הלכות ע"ז שם) והטור
(י"ד) שם, הרי לדעתם רק „ישמח ויאמר זה סימן
טוב" (לשון הרמב"ם שם), ואין לעשות מעשה
ולסמוך עלי' לעתיד (כדעת הראב"ד שם ופרש"י
חולין שם), ואינו כמו נבואה (כמ"ש הלבוש, הט"ז
והש"ך) — ראה כס"מ, ב"י ובי"ח שם. ואכ"מ].

(11) וגם לדעת הרמב"ם דאין לסמוך עלי' לעתיד
— ראה בי"ח (י"ד שם) בתירוץ הנהגת ר' יוחנן ור'

א. עס ווערט דערציילט אין מדרש'י,
אז נאך דעם ווי עס זיינען נחתם גע-
ווארן המניס אגרות מיט דער גזירה
אויף אידן „ונתנו ביד המן", זיינען המן
מיט „כל בני חבורתו" געגאנגען צו-
פרידענערהייט און האבן באגעגנט
מרדכי'ן.

מרדכי האט (דעמאלט) געזען „שלשה
תינוקות שהיו באים מבית הספר"¹², איז
ער זיי נאכגעלאפן. און המן מיט זיין
חבורה זיינען עס נאכגעגאנגען בכדי צו
הערן וואס מרדכי וועט זיי פרגען... „כיון
שהגיע מרדכי אצל התינוקות שאל
לאחד מהם פסוק לי פסוקיך¹³, א"ל אל
תירא מפחד פתאום ומשואת רשעים כי
תבוא¹⁴. פתח השני ואמר אני קריתי היום
ובזה הפסוק עמדתי מבית הספר¹⁵ עוצו
עצה ותופר דברו ולא יקום כי עמנו
א"ל¹⁶. פתח השלישי ואמר ועד זקנה אני
הוא ועד שיבה אני אסכול אני עשיתי
ואני אשא ואני אסכול ואמלט¹⁷.

ווען מרדכי האט געהערט זייערע
ענטפערס (פון די פסוקים) „שחק והי'
שמח שמחה גדולה אמר לו המן מה היא
זאת השמחה ששמחת לדברי התינוקות
הללו, אמר על בשורות טובות שבש-
רוני שלא אפחד מן העצה הרעה שיעצת

(1) אסת"ר פ"ז, יז קרוב לסופו. וביל"ש אסתר
רמז תתנ"ו בקיצור. וכ"ה באגדת אסתר ג, ט. מדרש
אבא גוריון ד, א. מדרש לקח טוב ד, א.
(2) ביל"ש ובמדרשים הנ"ל „יוצאים מבית רבני".
(3) ביל"ש (ועד"ז במדרשים הנ"ל) שאמר לכולם
„אמרו לי פסוקיכם".

(4) משלי ג, כה.
(5) ביל"ש ומדרשים הנ"ל: פתח השני ואמר עוצו.
(6) ישעי' ח, י"ד.
(7) שם מו, ד.

(*) בכס"מ שם מסמ"ג: כענין נבואה, אבל בכ"י
שם: כעין נבואה כמו"ש בסמ"ג.

(**) כן הובא בכס"מ שם. ובחי' הר"ן לפנינו:
כגון.

ב. אלע ענינים אין תורה זיינען דאך בתכלית הדיוק, ד.ה. אז אויך דער סדר און די פרטי הלשונות אין דעם סיפור זיינען מדויק און נוגע צום ענין.

דארף מען פארשטיין:

(א) דער סדר ווי די תינוקות האבן גע- זאגט די דריי פסוקים¹⁴ (אל תירא, עוצו עצה, ועד זקנה) איז ניט כפי סדרם ווי זיי שטייען אין נ"ך: די פסוקים „עוצו עצה“ און „ועד זקנה“ שטייען אין ספר ישעי' וואס איז בסדר הספרים פאר משלי¹⁵, וואו עס שטייט דער פסוק „אל תירא“ (בפשטות איז דער סדר הלימוד פון די תינוקות בבית הספר — כפי סדר הספרים: תורה, נביאים, כתובים)¹⁶; און ס'איז אויך ניט אין א סדר מן המאוחר אל המוקדם — ווייל דעמאלט האבן זיי געדארפט זאגן דעם שפעטערדיקן פסוק אין ישעי' „ועד זקנה“ פאר „עוצו עצה“.

(ב) וועגן ערשטן תינוק ווערט דער- ציילט אין מדרש אז ער האט גלייך אן

ויאמר זה סימן טוב¹⁷ — לא מצינו יתרון הניל. ולהעיר מגיטין נו, א.

ומ"ש בחולין שם, והוא דאיתחזק תלתא זימנא, לא קאי ע"ז דבדיק בינוקא¹⁸ — ראה פרשי' שם (וגם לדעת הרמב"ם — ראה לחי' לרמב"ם שם).

והא דחגיגה שם (באחר') „עילילי לבי מדרשא איל לינוקא כו' עד דעילילי לתליטר בי כנישתא“ — כי הי' משתדל ורוצה לשמוע פסוק טובה וכולהו פסקו ל' כי האי גוונא¹⁹.

(14) ראה יפה ענף, עץ יוסף ומנות הלוי שבהערה 12.

(15) וכן הי' סדר כתיבתן — ראה ב"ב טז, רע"א: חזקי' וסיעתו כתבו ישעי' משלי כו'.

(16) ראה שם יד, ב: סדרן של נביאים כו' של כתובים. ומגמרא שם (שהובא בהערה שלפני'ז) מובן שישעי' ומשלי היו כתובים כבר בימי מרדכי.

להגבלות הנ"ל. ולהעיר דבעל המאמר „מיום שחרב כו"ו הוא ר' יוחנן שהוא הי' „בדיק בינוקא“ בחולין שם.

דאס איז אבער לכאורה ניט מספיק בנדו"ד, ווארום עפ"ז — אויב דאס איז דער תוכן עיקרי פון דעם סיפור — וואס איז דערביי נוגע צו דערציילן די פרטים, אז ער האט זיי געטראפן קומענ- דיק פון בית הספר און אז ס'זיינען גע- ווען דריי תינוקות וואס האבן געזאגט דריי פסוקים²⁰?

אע"פ אז אנדערע פרטי הסיפור — ווי דאס אז ער האט אנגעטראפן די תינוקות (ניט — געגיין זיי זוכן) און אויך דאס אז מער ווי איין תינוק האבן געזאגט פסוקים מיט א תוכן של בשורה טובה כו' — זיינען מער מדגיש די הוראה און נבואה — איז אבער דאס ניטא באם פרט פון „היו באים מבית הספר“, און — אז פגע (דוקא) בשלשה תינוקות²¹.

ששת (בחולין וגיטין שם), דכל מעשיהם ועניניהם על פי רוח הקודש חשבינן להו כאומר לתינוק פסוק לי פסוקיך כאילו שאל בדבר ה', הרי פשיטא ש"ל כו בנוגע למרדכי דהוי, כאילו שאל בדבר ה'. וגם להתירוץ בכס"מ ובי' שם בהנהגת ר"י ור"ש יש לתרץ הנהגת מרדכי (לדעת הרמב"ם) בפשטות, דהי' שמח כו' ואמר שלא אפחד מן העצה הרעה שיעצת עלינו, ע"ד לשון הרמב"ם שם „ישמח ויאמר זה סימן טוב . . . מותר הואיל ולא כיון מעשיו ולא נמנע לעשות אלא עשה זה סימן לעצמו לדבר שכבר הי'. וראה לקמן הערה 20.

(12) ראה יפה ענף ועץ יוסף לאסת"ר שם. מנות הלוי למג"א ג, טו (בדפוס נ"י. תשי"ד. תשל"ז — קכו, סע"ב ואילך). וראה לקוטי לוי יצחק ליקוטים על מאחזיל ס"ע קעז ואילך.

(13) והרי זה דראוי לסמוך על תינוק, וכן אשר זהו כעין נבואה לדעת רש"י וסמ"ג — נאמר „בדיק בינוקא“, וכר"י בחולין שם, ור"ש בגיטין שם. ולא מצינו שיהי' בזה יתרון אם הי' כשבאו מבית הספר, או כשהם ג' תינוקות. וכן לדעת הרמב"ם ד„ישמח

* ולהעיר מל' רבינו גרשום חולין שם „בדיק בינוקא כלומר הולך לתינוקות של בית רבן כו“.

** והרי להר"ן (בחולין ובדרשותיו) שם, זה דהוי כנבואה הוא ממזל (ב"ב יב, ב): מיום שחרב בית המקדש ניטלה נבואה מן הנביאים וניתנה . . . לתינוקות (וכ"ה בלבוש שם) — וא"כ אין מקום

וואס מרדכי האט געטאן און אנגעזאגט אסתר'ן צו טאן (ווי דערציילט אין דער מגילה)²²?

פון דעם אלעם איז משמע, אז מרדכי האט דעם „פסוק לי פסוקיך“ פון די תינוקות ניט אנגענומען אלס א נבואה ממש²³. איז שווער צו פארשטיין, לאידך גיסא, פארוואס „שחק והי' שמח שמחה גדולה“?

ד. נקודת הביאור בזה — ובהקדים, אז די גזירה איז געווען „להשמיד להרוג ולאבד את כל היהודים מנער ועד זקן טף ונשים“²⁴,

און בנוגע דער סיבה אויף דער גזירה איז עס — א) ווי דערציילט אין דער מגילה, און ב) ע"פ מדרשי חז"ל.

אין דער מגילה²⁵ ווערט דערציילט אז דאס האט זיך אנגעהויבן פון דעם וואס „כל²⁶ עבדי המלך גו' כורעים ומשת-חוים להמן גו' ומרדכי לא יכרע ולא ישתחוה . . . וימלא המן חמה. ויבו בעיניו לשלוח יד במרדכי לבדו כי הגידו לו את עם מרדכי. ויבקש המן להשמיד את כל היהודים גו' עם מרדכי“.

ד.ה. אז בשעת המן האט חוקר ודורש געווען פארוואס מרדכי בוקט זיך ניט צו אים און ער האט אויסגעפונען אז דאס איז ניט צוליב מרדכי'ס אייגנשאפטן אלס א פרט — זייענדיק פון די ראשי סנהדרין און דער מנהיג בא אידן וכו'.

(22) לדעת הרמב"ם הנ"ל איז קושיא, כי היתיר לשאול לתינוק כו' הוא, הואיל ולא נמנע מלעשות כו'.

(23) ולהעיר מהסיום באגדת אסתר שם: התחיל מרדכי צוות ואמר אלי אלי למה עזבתני.

(24) אסתר ג, יג.

(25) ראה בכמה ענינים דלקמן — ת"א צה, סע"ד. צט, א ואילך. קיח, ג ואילך. ובכ"מ.

(26) שם, ב ואילך.

קיינ הקדמה געזאגט דעם פסוק, משא"כ ביים צווייטן תינוק שטייט: „פתח השני ואמר אני קריתי היום ובוה הפסוק עומדתי מבית הספר“²⁷. — אז ער האט יענענס טאג געלערנט אנדערע פסוקים¹⁸, נאר בא דעם פסוק איז ער געבליבן שטיין. איז ניט מובן: צי דען האט דער ערשטער תינוק יענעם טאג געלערנט אין חדר בלויז דעם פסוק „אל תירא“ און ניט מער?

ג) וויבאלד מרדכי האט דאס אנגע-נומען אלס א נבואה¹⁹, פארוואס זאגט ער דעם לשון „על בשורות טובות שבש-רוני“, און ניט „שנבאו לי טובה“ וכי"ב²⁰?

ג. אויך פאדערט זיך ביאור:

ווי עס ווערט דערציילט אין מדרש, איז דער זמן המאורע הנ"ל געווען באלד נאכדעם ווי עס זיינען גע'צחמת'ט גע-ווארן די אגרות הגזירה, און שוין דעמאלט איז בא מרדכי געווען א שמחה גדולה פון דער בשורה טובה, אז ס'איז ניטא וואס מורא צו האבן פאר המניס עצה רעה — אויב אזוי, פארוואס איז נאכדעם געווען דער גאנצער שטורעם פון „וילבש שק ואפר גו' ויזעק זעקה גדולה ומרה“²¹, און דער ריבוי הפרטים

(17) ראה לעיל הערה 5 שביל"ש ועוד מדרשים ליתא.

(18) במנות הלוי שם „כי אותו יום קרא מקרא אולי בימים אחרי קרא כתובים או שנה משנה כו“.

(19) ראה לעיל הערות 10, 11. ולהעיר דלפי הר"ן ולבוש הנ"ל (בשוה"ג ה' להערה 13) הרי זה דוקא כשניטלה נבואה מן הנביאים. ובזמן מרדכי עדיין לא פסקה נבואה. אבל ל' הגמרא היא „מיום שחרב ביהמ"ק כו“.

(20) ולפי דעת הרמב"ם ד'שמח ויאמר זה סימן טוב . . . לדבר שכבר ה' כו', צע"ק הלשון „בשורות טובות שבשוני“ שמורה על העתיד. אבל ראה לעיל (הערה 11) ע"פ הבי"ח.

(21) אסתר ד, א.

איז היפך פון דער נקודת היהדות³⁴ און רירט אן דעם עצם פארבונד זייערן מיטן אויבערשטן — האָט דאָס במילא גע-בראַכט די גזירת כלי"ר ר"ל, ווייל די גאַנצע מציאות און קיום פון אידן איז זייער פאַרבונד מיט דעם אויבערשטן³⁵.

און דאָס איז געווען מרדכי'ס דאגה, ביז אַז „וילבש שק ואפר גו' ויזעק זעקה גדולה ומרה". וואָרום „מרדכי ידע את כל אשר נעשה"³⁶ — ער האָט גע-וואוסט די סיבה וואָס האָט געבראַכט די גזירה — איז געווען דאגתו: טאַמער איז ביי זיי דער „השתחוּ לצלם" געווען אַן ענין פון עבודה זרה חז"ל³⁷; און אפילו אַז דער „השתחוּ" איז בלויז לפנים, נאָר בחיצוניות, ווייזט עס דאָך אָבער אַז די נקודת היהדות והאמונה איז באַ זיי ניט בגלוי; ווען דאָס וואָלט ביי זיי געווען בגלוי, וואָלט עס גע'פועל'ט „שלא יוכלו יגעו אפילו בלבושיו שהם מחשבה דבור ומעשה של אמונת ה' אחד", און באַ זיי

— נאָר „הגידו לו את עם מרדכי", „אשר הוא יהודי"³⁷, אַז דאָס איז דערפאַר וואָס זייענדיק אַ איד גלויבט ער נאָר אין דעם אויבערשטן, און איז כופר בכל ע"ז, יעדער זאָך וואָס האָלט זיך פאַר אַ מצי-אות — דאָס האָט ביי המנען אַרויס-גערופן גרויס כעס, „וימלא המן חמה".

און וויבאַלד אַז דאָס וואָס „מרדכי לא יכרע ולא ישתחוּה" איז דערפאַר ווייל „הוא יהודי", איז „ויבו בעיניו לשלוח יד במרדכי לבדו" — וויבאַלד אַז די סיבה וואָס מרדכי בוקט זיך ניט איז די נקודת היהדות וועלכע איז פאַראַן ביי אַלע אידן³⁸ „מנער ועד זקן טף ונשים", מיינט עס דאָך אַז ניט נאָר מרדכי, נאָר דער גאַנצער „עם מרדכי" אַנערקענט ניט זיין מציאות און אַ פשיטא — ניט צו בוקן זיך צו אים³⁹, — האָט ער געזוכט אַ וועג „להשמיד את כל היהודים".

ה. ווי קומט עס אָבער אַז המן האָט געקענט ברענגען אַזאַ גזירה אויף אידן? זיינען חז"ל⁴⁰ מבאר אַז די סיבה (רוחנית) איז געווען „מפני שהשתחוּ לצלם"⁴¹ — וויבאַלד אַז באַ אידן איז גע-ווען אַזאַ פעולה און תנועה (אפילו ווען בלויז לפנים⁴², בלאַ לב ולב כלל⁴³) וואָס

(27) שם, ד.

(28) תניא פ"ח.

(29) ראה פרשי' לאסתר ג, ב: כורעים ומשתחווים שעשה עצמו אלוה לפיכך ומרדכי לא יכרע ולא ישתחוּה. ושם, ד: כי הוא יהודי והוזהר על עבודת אלילים. מגילה יט, א (ושי' לתוס' שבת (עב, ב) וסנהדרין (סא, ב)). אסתר פ"ז, ח. וראה מנות הלוי בהקדמה בביאור פתיחה הי"ב (יט, ב), ובפ"י לפסוקים הנ"ל. ובכ"מ. וראה לקמן בפנים.

(30) מגילה יב, א. וראה שהשי' פ"ז, ח. וראה בארוכה מנות הלוי בהקדמה בתחלתו (ב, ב ואילך).

(31) במאירי סנהדרין ספ"ח (ע' 278) כתב: ויש גורסים מפני שהשתחוּ להמן. וראה חדא"ג מהרש"א מגילה שם ובהערה 29.

(32) מגילה שם.

(33) בפרשי' מגילה שם, מיראה". וראה חדא"ג

שם. ובמאירי סנהדרין שם: הואיל ולא ה" הדבר עשוי אלא להנאת עצמו. וראה מנות הלוי שם.

(34) וגם לדעת ר"ת (תוד"ה שלא (ע"ז ג, א). ושי' לתוד"ה מה ראו (פסחים נג, ב). וסוד"ה אלמלי (כתובות לג, ב). ושם דחו, דלשון פלחו לצלמא משמע דהוי ע"ז) דהוי אנדרטי עשוי לכבוד המלך (וראה חדא"ג מגילה שם) — ראה ענף יוסף למגילה שם דשאר ישראל לא ידעו מזה וסברו דמשתחווין לצלם, ע"ש. וראה בארוכה מנות הלוי שם.

(35) וראה בארוכה לקו"ש חל"א (ע' 172 ואילך), שגם להדיעה באסת"ר שם (פ"ז, יח. וראה מגילה שם) שהוא לפי שנהנו מסעודתו של אחשוורוש, הרי עיקר החטא בזה שבשביל זה נתחייבו כלי' הוא (לא לפי שהי מאכלות אסורות, כ"א) לפי שנהנו מסעודתו של אותו רשע, שזהו בניגוד לאמונה הטהורה והתקשרות בה' אחד, ע"ש בארוכה. וראה מפרשי הע"י מגילה שם. מפרשי המדרש. ובארוכה ממנות הלוי שם.

(36) אסתר ד, א. ראה פרשי' שם. אסת"ר פ"ז, שם. יליש לפסוק הנ"ל (רמז) תתרונו, ד"א ומרדכי ידע כ"י). ועוד.

(37) ראה הערה 34.

ליהודים וצום ובכי ומספד" כדי צו מעורר זיין און ארויסברענגען בגילוי די נקודת היהדות און די גרייטקייט אויף מסנ"פ⁴⁰ בפועל.

ו. דער חילוק אינעם תוכן פון די דריי פסוקים:

דער פסוק „אל תירא מפחד פתאום ומשואת רשעים כי תבוא" רעדט וועגן א פחד און א צרה גלוי, און מ'זאגט אויף דעם „אל תירא" — אן קיין הסברה. אינעם פסוק „עוצו עצה ותופר דברו דבר ולא יקום" רעדט זיך ניט וועגן א בפועל־דיקער צרה, נאר וועגן א „עצה" און „דבר" אויף בריינגען א צרה — און מען זאגט ניט נאר אן זיי וועלן בטל ווערן, נאר אויך א הסברה וטעם — „כי עמנו אל". אינעם דריטן פסוק „ועד זקנה אני הוא ועד שיבה אני אסכול אני עשיתי ואני אשא ואני אסכול ואמלט" רעדט זיך איבערהויפט ניט וועגן א צרה, ניט בגילוי און ניט בהכנה, נאר וועגן „זקנה" און „שיבה", וועלכע זיינען שינויים טבעיים אין דער בריאה וואס דער אויבערשטער האט באשאפן, און מען זאגט ניט נאר אן „אני הוא" און „ואני אסכול", נאר אויך אן „אני עשיתי ואני אשא".

אין תוכן הענינים ברוחניות ווייזן די דריי פסוקים אויף דריי תנועות ומדרי-גות אין דעם אופן פון אמונה ובטחון אין דעם אויבערשטן, וואס ברענגט ארויס די מסנ"פ פון א אידן פאר דעם אויבערשטן:

„אל תירא מפחד פתאום ומשואת רשעים כי תבוא" — מצד אמונה און בטחון אין דעם אויבערשטן, איז כאטש אן ע"פ טבע באפאלט א מענטשן א

וואלט געווען „למסור נפשו אפילו שלא לעשות רק איזה מעשה לבד נגד אמונת ה' אחד כגון להשתחוות לע"ז אף שאינו מאמין בה כלל בלבד³⁸. ווארום מצד דעם חפץ ורצון פון א אידן צו זיין דבוק מיט דעם אויבערשטן, „היא יראה ומפחדת בטבעה מנגוע בקצה טומאת ע"ז ח"ו שהוא נגד אמונת ה' אחד אפילו בלבושי" החיצונים שהם דבור או מעשה בלי אמונה בלב כלל³⁸.

דעריבער האט מרדכי געוואוסט, אז דער וועג צו ביטול הגזירה איז דורך מעורר זיין ביי אידן די נקודת היהדות אז זי זאל ארויסקומען בגלוי, אז די תכונה פון עם מרדכי אז „לא יכרע ולא ישתחוה" זאל דורכנעמען אלע לבושי הנפש פון מחשבה דיבור ומעשה ביו צו מסנ"פ על קידוש השם בפועל ממש.

און בשעת מרדכי האט געהערט פון די תינוקות „שהיו באים מבית הספר" די פסוקים וועלכע דריקן אויס די אמונה ובטחון אין דעם אויבערשטן, האט ער געוואוסט אז אידן וועלן ביישטיין דעם נסיון און וועלן זיין גרייט אויף מסנ"פ — „שחק והי' שמח שמחה גדולה", ווייל ס'איז ניטא וואס צו מורא האבן פאר דער „עצה הרעה שיעצת עלינו" — וכדלקמן.

און בשעת ער האט דערהערט די „בשורות טובות" איז דערנאך „ויקרע מרדכי את בגדיו וילבש שק ואפר ויצא בתוך העיר ויזעק וזעק גדולה ומרה. . ובכל מדינה ומדינה גו' אבל גדול

(38) תניא ספ"ט.

(39) ואולי י"ל דלכן כתב „בקצה טומאת ע"ז", ולא חטא ע"ז, כי כשאינו מאמין בה כלל בלבד אינו עובר על חטא ע"ז מכיון שאינו עובדה כלל (ראה סנהדרין סא, ב. ובתוס' שם), ואעפ"כ חוקף האהבה לה' היא עד כדי כך, שמוסר נפשו שלא לנגוע גם בקצה טומאת ע"ז.

היום ובוזו הפסוק עמדתי" — ער האט שוין אליין געלייענט (געלערנט), ער איז שייך צו אייגענעם פארשטאנד, לערנט מען אים א טיפערן אפלייג, א העכערע דרגא אין אמונה ובטחון, מיט געוויס-קייט: „עוצו עצה ותופר דברו דבר ולא יקום" און אויך די הסברה — „כי עמנו אל".

און דעם דריטן סוג תינוק, וואס איז נאכמער² אויסגעוואקסן אין שכל און דעת, אים לערנט מען און מ'פלאנצט איין אויך דעם אפלייג אז א איד ווערט ניט נתפעל אפילו פון די הגבלות וחוקי הטבע וואס דער אויבערשטער האט בא-שאפן, מיט דער גאנצער הסברה וואס אין פסוק.

ה. בשעת מרדכי האט געהערט די פסוקים פון די קינדער בעת „שהיו באים מבית הספר" — זייער חינוך איז באופן אז ניט נאר זייענדיק אין „בית הספר" דערוועקט מען אין זיי און מען לערנט זיי אמונה און מסנ"פ („אל תירא גו") און אז עס זאל ביי זיי זיין אפגעלייגט אויך בשכל ורגש, נאר זיי נעמען דאס אלץ מיט זיך אויך ווען זיי זיינען „באים מבית הספר", קומענדיק צו זייערע הייזער — „שחק והי' שמח שמחה גדולה". פון די פסוקים פון די תינוקות האט ער געזען, אז בא אידן איז גאנץ די נקודת היהדות, בא אלע אידן; ובמילא איז אפילו די וואס ביי זיי איז עס נאך ניט בגלוי, וועלן אט די תינוקות דאס ביי זיי מערר זיין און מגלה זיין קומענדיק מבית הספר לביתם.

דאס איז אויך דער דיוק הלשון פון מרדכי, אז זיין שמחה איז פון די

מורא בא א פלוצלונגדיקן אנקום פון פחד און „שואת רשעים", איז אבער ביי א מאמין, ביי א אידן, ניטא די מורא — און ער דארף ניט האבן קיין הסברה וטעם אויפדעם. בטבעו איז זיין געפיל ע"ד מרז"ל¹ — כל מה דעביד רחמנא לטב עביד.

א שטארקערער אופן פון אמונה אז „עוצו עצה ותופר דברו דבר ולא יקום" — ניט בלויז האט ער ניט קיין מורא, נאר בא אים איז בוודאות אז „תופר" און „לא יקום", און די הסברה און טעם שכלי — (בא עס איז בוודאות) „כי עמנו אל".

למעלה מזה איז דער אפלייג אז „ועד זקנה אני הוא ועד שיבה אני אסבול" — אויך די חוקות ועניני הטבע, וואס דער אויבערשטער האט קובע געווען איז דער בריאה, האבן אויף א אידן ניט קיין שליטה און ער ווערט פון זיי ניט נתפעל — און דערויף פאדערט זיך א הסברה נוספת: ניט נאר אז „עמנו אל", נאר אז „אני עשיתי", ובמילא „אני אשא ואני אסבול ואמלט".

ז. דאס זיינען אויך דריי מדריגות זו למעלה מזו אין דעם חינוך בבית הספר פון די תינוקות של בית רבן:

בא דעם ערשטן קינד, א תינוק בתחילת חינוכו, איז דאס אין אן אופן פון „פסוק . . פסוקיד": מער פון דעם האט ער נאך ניט געלערנט; אבער אפילו איידער ער איז שייך צו פאר-שטיין מיט זיין שכל, דארף בא אים זיין בפשטות, אפגעפסקנט, אז „אל תירא מפחד פתאום ומשואת רשעים כי תבוא".

ווען דער תינוק ווערט עלטער און האט שוין מער געלערנט — „אני קריתי

(42) דנפשטות דברי השלישי באו בהמשך לדברי השני, ולכן לא הוצרך לכפול „אני קריתי היום ובוזו הפסוק עמדתי".

מעצמם, דעריבער איז דאן געווען דער גמר ושלמות קבלת התורה) —

אז כשם ווי אין דעם זמן פון „החלו לעשות“, במ״ת, איז דוקא בזכות דער ערבות פון די קינדער — בנינו עורבים אותנו“ — האָט דאָן דער אוי-בערשטער געגעבן די תורה צו אידן,

עד׳ז איז געווען אינעם זמן פון „וקבל היהודים“ בימי אחשורוש, אָז די קבלה גמורה האָט זיך אויפגעטאָן מצד דער „ערבות“ פון די קינדער — דורך די תינוקות של בית רבן“ הנ״ל ובכלל די כ״ב אלף תינוקות וועלכע מרדכי האָט צוזאַמען געקליבן, געלערנט מיט זיי, איינגעפלאַנצט אין זיי מסנ״פ בגלוי ובפועל ווי חז״ל דערציילן באַרוכה״.

און כשם ווי דער אויפטו פון פורים לגבי מ״ת איז (כנ״ל) באַשטאַנען אין דעם, וואָס ביי מ״ת איז די מסנ״פ פון אידן געווען בעיקר בכח, מצד זייער נשמה ומצד למעלה, און בפורים זיינען זיי געשטאַנען אין אַ תנועה פון מסנ״פ בפועל, אויך מצד גופם ומצד המטה —

אזוי איז עס אויך בנוגע דעם „בנינו עורבים אותנו“, אָז בפורים איז דאָס געווען ניט בלויז בכח און מצד אמירת האבות, נאָר דאָס האָט זיך אויס-געדריקט בפועל באַ די בנין גופא כנ״ל, און נאָכמער: זיי האָבן דאָס גע׳פועלט אויך באַ די אבות.

ומצד דעם איז דוקא דעמאָלט געווען דער „וקבל היהודים“, די קבלה גמורה.

„בשורות טובות שבשרוני שלא אפחד מן העצה הרעה שיעצת עלינו“ — די דיבורים עצמם פון די תינוקות זיינען די „בשורות טובות שבשרוני“, אָז באַ אידן איז גאַנץ (און וועט זיין גאַנץ) די נקודת היהדות והמסנ״פ וואָס איז מבטל גזירת המן — „שלא אפחד כו“.

און דאָס איז אויך וואָס „מיד כעס המן הרשע ואמר אין אני שולח ידי תחלה אלא באלו התינוקות“ — אין די תינוקות האָט ער געזען דעם המשך און נאָכ-מער די סיבה פון דעם „לא יכרע ולא ישתחוה“ פאַר אים, און פאַר יעדער ע״ז.

ט. ע״פ הנ״ל קומט צו אַ תוספת הסברה אין דעם מאַרז״ל „הידוע אויף „קיימו וקבלו היהודים“ — „קיימו מה שקבלו כבר“, און אָז בפורים איז בטל געוואָרן די „מודעא רבה לאורייתא“, ווייל „הדר קבלוה בימי אחשורוש“ (און ווי חסידות“ איז מבאר דעם פסוק“ „וקבל היהודים את אשר החלו לעשות“, אָז במ״ת איז געווען נאָר די התחלה — „החלו לעשות“ — ווייל דעמאָלט איז די מסנ״פ פון אידן אויף קבלת התורה (דאָס וואָס הקדימו נעשה לנשמע) גע-קומען מצד למעלה („כפה עליהם הר כגיגית“); אָבער בימי הפורים איז געווען „וקבל היהודים“, אַ קבלה גמורה, דורך דער מסנ״פ פון כל ישראל

43 ועפ״י מובן הלשון „בשורות טובות שבשרוני“ — ל' רבים, דאָס הכוונה רק לזה שבשרו „שלא אפחד מן העצה הרעה“ הרי זו בשורה אחת, אלא שבכל פסוק של כל תינוק היתה עוד בשורה על אופן ותוקף האמונה.

44 שבת פח, א.

45 אסתר ט, כז.

46 בדיה וקבל היהודים בתרא (ובהוספות שם

קיה, ג ואילך) שערי אורה ואוהית.

47 שם, כג.

48 שהשׁר פ״א, ד. ושׁנ.

49 ראה ד״ה וקבל היהודים תרפ״ז (בסה״מ

תרפ״ז ותשׁ״א) פ״א-ב ובסופו.

50 ראה אסתר פ״ט, ד. יל״ש שם בסופו: מה

עשה מרדכי כו.

ביאורים אין תורה שבעל פה בכלל און
אין תורת החסידות בפרט⁵³;

און בשעת די אידישע קינדער נעמען-
מיט און לעבן מיט דעם תוכן פון די
פסוקים אויך אַרויסגייענדיק אין דרויסן
פון בית הספר און ברענגען עס מיט זיך
אין זייערע הייזער, איז כּשם ווי דאָס איז
געווען בימים ההם, אַזוי וועט דאָס זיין
בזמן הזה⁵⁴, אַז דאָס וועט פאַרזיכערן
דעם קיום און המשך פון תורה בישראל
און עס וועט ניט זיין וואָס צו מורא
האַבן פאַר קיין שום דבר בעולם, וואָרום
„מפּי“ עוללים ויונקים יסדת עוז גו'
להשבת אויב ומתנקם⁵⁵,

און עס ווערט מקוים דער „והשיב לב
אבות על בנים — על ידי בנים“, ווען
„הנה אנכי שולח לכם את אליהו
הנביא“⁵⁶, „יאמר לבנים דרך אהבה
ורצון לכו ודברו אל אבותיכם לאחוז
בדרכי המקום“⁵⁷, און עס קומט דער יום
ה' הגדול והנורא⁵⁸, מסמך גאולה
לגאולה⁵⁹ — יום הגאולה האמיתית
והשלימה ע"י משיח צדקנו, בקרוב
ממש.

(משיחת פורים תשכ"ו)
לקו"ש חכ"א

יוד. פון דעם האָט מען די הוראה
לכל הדורות, ובפרט אין דעם דרא
דעקבתא דמשיחא, ווען מ'איז נאָך
„עבדי אחשוּרוש“⁶⁰;

בשעת מזויל וויסן דעם מצב (און
דעם עתיד) פון דעם אידישן פּאַלק,
דאַרף מען זען וואָס עס טוט זיך מיט די
תינוקות, אויך (ובעיקר) ווען באים (זיי
קומען) מבית הספר.

אין קלאַרע ווערטער מיינט עס: דער
חינוך דאַרף זיין (כּנ"ל) אַז פון זייערע
פריעסטע קינדערשע יאָרן, נאָך איידער
זיי זיינען שייך צו פאַרשטיין אַן ענין
שכלי, דאַרף מען זיי מחנך זיין און אייג-
קאַרבן אין זיי דעם אַפּלייג אַז זיי זאָלן
פאַר קיינעם ניט מורא האַבן, נאָר בלויז
פאַר דעם אויבערשטן אַליין. און ווי דער
פּאַטער פון בעש"ט, ר' אליעזר, האָט
אַנגעזאָגט דעם בעש"ט ווען ער איז אַלט
געווען פינף יאָר⁶¹: זאָלט פאַר קיינעם
און פאַר קיין זאָך אויף דער וועלט ניט
מורא האַבן, מער ניט פאַר גיט אַליין.

און ווען זיי ווערן עלטער און זיינען
שייך צו פאַרשטיין, לערנט מען זיי אויך
דעם צווייטן ענין, צו פאַרשטיין אַז
„עוצו עצה ותופר גו' כי עמנו אל“, און
דערנאָך דעם דריטן ענין, כּנ"ל
בפרטיות.

וואָס כּדי אַז דאָס זאָל זיך באַ זיי אַפּ-
לייגן כּדבעי, עס זאָל ווערן „סוקין“,
איז ניט מספיק לערנען בלויז די פסוקים
אין תורה שבכתב, נאָר מ'דאַרף זיי לער-
נען און מסביר זיין נקודות עכ"פּ פון די

(51) מגילה יד, א.

(52) לקו"ד ח"ג ע' 770.

(53) וראה זח"א קיח, א: וכד יהא קריב ליומי
משיחא אפילו רביי דעלמא זמינין לאשכחא טמירין
דחכמתא כו'.

(54) ראה ד"ה וקבל היהודים שם ובהמ"כ
(בהוספה) שבסוף הקונט'.

(55) תהלים ח, ג. הובא בשהש"ר שם לענין מ"ח
— בנינו עורבים אותנו. ובד"ה וקבל היהודים שם.

(56) מלאכי בסוף.

(57) פרש"י שם.

(58) מגילה ו, סע"ב.

. . . והרי גם זה מעניני ימי הפורים האלה, אשר דרשו חכמינו ז"ל ליהודים היתה אורה — זו תורה. ואדמו"ר האמצעי מפרש בזה (מתורת אדמו"ר הזקן) דיוק הלשון "אורה" בתוספת "ה", כי בפרטיות הרי "תורה — אור" לשון זכר הוא המדובר בתורה שבכתב, ו"תורה — אורה" המדובר בתורה שבעל פה (ובשרשה) ובאה ע"י מס"נ.

ויהי רצון שעל פי הכלל שקבעו חכמינו ז"ל אין מקרא יוצא מידי פשוטו, יהי ליהודים אורה ושמחה וששון ויקר גם כפשוטו ובכל הענינים .

(ממכתב ז' לחודש אדר הסמוך לניסן, ה'תשכ"ה)

. . . דרכו של יהודי לקשר כל ענין עם פרשת השבוע או הזמן, וכפתגם רבינו הזקן "א איד דארף לעבן מיט דער צייט". הרי את"ל זוהי גם נקודת ימי הפורים הבע"ל, שקודם הנס הי' חילוק בין אלה שנהנו מסעודתו של אחשוורוש ובין אלה שעמדו עם מרדכי. אבל כשבא הלחץ מבחוץ, גזירת המן להשמיד את כל היהודים מנער ועד זקן טף נשים, בלי חילוק והפלי' אם רק בשם יהודי ייקרא, מיד הביא את כל היהודים לאחדות במעמד ומצב של מסירות נפש, וכלשון רבינו הזקן (תו"א צו, א) מסירת הנפש על קדוש השם שהרי אם רצו להמיר דתם לא הי' המן עושה להם כלום שלא גזר אלא על היהודים אלא שהם מסרו עצמן למות כל השנה כולה ולא עלה להם מחשבת חוץ ח"ו וע"י בחינת מסירת נפש זכו לבחי' קבלה גמורה שנכנס ונמשך להם בחי' אוא"ס ב"ה ממש. ע"כ לה"ק. ויהי"ר שנוכה גם אנו לבחינה זו ולאורה ושמחה וששון ויקר .

(ממכתב ח' אדר שני, ה'תשכ"ב)

ס.ת.

ועוד ועיקר, לזעוק להקב"ה על אריכות הגלות, „עד מתי“... ולבקש ולדרוש ולעשות כל מה שאפשר שתיכף ומיד תבוא הגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו.

. . . בני"י נמצאים כבר בגלות יותר מאלף ותשע מאות שנה ומשיח צדקנו עדיין לא בא!... כבר סיימו כל עניני העבודה דזמן הגלות, וכבר נעשו כל הפעולות בכל האופנים האפשריים (כולל ובמיוחד ע"י השמחה בחודש אדר במשך ששים יום), ולא יודעים מה ניתן לעשות עוד, ואעפ"כ, עובר עוד שבוע, עוד יום ועוד רגע, ועדיין לא באה הגאולה האמיתית והשלימה בפועל ממש!

(משיחות ג', ועש"ק וש"ק פ' תצוה, ז', יו"ד וי"א אדר ראשון תשנ"ב)

ל ז כ ו ת

הרה"ת ר' שלום בן פריידא שיחי'

לרפואה שלימה וקרובה

לאויוש"ט ובריאות

ובכל המצטרך